

+ Ko hono fakafoki pe ta'ofi 'o ha tohi kole

'E lava ke toe fakafoki pe ta'ofi ha'o tohi kole'i ha fa'ahinga taimi pē kimu'a'i hono fakahoko 'o e tu'utu'uní ka kuo pau ke ke fai ha tohi'o fakahoko ia. 'E lava ke ke ngāue'aki'a e foomu Notice of Withdrawal'a ia'e lava'o fakahifo ia mei he uepisaiti.

+ 'E lava ke u toe ma'u mei fē ha ngaahi fakamatala ki he me'a ni?

Mei:

- ho'o loea
- he Senitā fale'i fakalao (Community Law Centre) he feitu'u 'oku ke nofo ai pe uepisaiti www.communitylaw.org.nz
- he'ofisi ma'u'anga fale'i (Citizen's Advice Bureau) he feitu'u 'oku ke nofo aí pe uepisaiti www.cab.org.nz
- uepisaiti'a e potungāue Ministry of Justice www.justice.govt.nz/tribunals/lat

'E ma'u ha tatau'o e lao Legal Services Act 2011 mei he uepisaiti www.legislation.govt.nz

'E lava'e he Fakamaau'anga Fakatonutonú ke fakapapau'i, liliu'i pe fakafoki'a e tu'utu'uni na'e fai'e he Komisioná. Pe te nau fakahoko ki he Komisioná ke ne toe fakakaukau'i fakalelei ange 'a'ene fuofua tu'utu'uní.

+ Ko e hā ha me'a 'e lava keu fai kapau 'e 'ikai teu tali 'a e tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga Fakatonutonu?

Ko ha'o tangi fakalao'i ha tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga Fakatonutonú 'oku toki ngofua pē ia kapau'oku ke tui koe tu'utu'uni na'e fai'oku hala'i he tu'u faka-lao (wrong in law). Kuo pau ke fakahū atu ha'o tangi ki he Fakamaau'anga Lahí (High Court) kimu'a pe'a'osi ha'ho'e 20 mei hono fakahoko 'a e tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga Fakatonutonu. 'Oku totonu ke ke kumi ha fale'i fakalao kimu'a pe a toki fai ha tangi ki he ki he Fakamaau'anga Lahí (High Court).

+ Ko e hā 'a e founiga ke fai 'aki ha'aku tohi kolé?

Kapau'oku ke kei ta'efiemālie, hili'a hono toe fakakaukau'i lelei 'e he Komisioná 'a'ene tu'utu'uní, 'e lava ke ke tohi kole ki he Fakamaau'anga Fakatonutonu. 'Oku 2'a e founiga ke fai'aki'a e tohi kolé.

FAKAFOU'I HE VAHAOPÉ

'E lava ke ke fakafonu mo fakahū'a ho'o tohi kolé'i he 'initanet'i 'o ngāue'aki'a e uepisaiti www.justice.govt.nz/tribunals/lat. 'E fiema'u ha tatau'elekitoloni'a 'o e tala tu'utu'uni na'e'osi fai'e he Komisioná pe a ha ngaahi fakamatala tohi te ke fiema'u ke 'ave ki he Fakamaau'anga Fakatonutonu.

PE

'AVE'I HE MEILÍ

'E lava ke fakahifo (download) ha lau'i tatau pepa'o e foomú ke fakafonu'o meili'i ki he Fakamaau'anga Fakatonutonú. Ko honau tu'asilá'oku'i he foomu ke fakafonu.

KO E HĀ'A E NGAABI FAKAMATALA KE FAKAHŪ FAKATAHA MO'EKU TOHI KOLÉ?

'I ho'o tohi kolé'e fiema'u ke ke fakamatala'i'a hono'uhinga 'oku fakapalataha ai pe a 'ikai ke'uhingamālie ai 'a e tu'utu'uni 'a e Komisiona pe na'e hala'i he tu'u'a e lao pe fakatouloua. 'Oku tonu ke ke fakakau mai'a ho'o ngaahi tohi fakamo'oni ke poupou mai ki ho'o tohi kolé, ka'e'ikai tali ke ke'ave ki he Fakamaau'anga Fakatonutonu ha fakamatala na'e'ikai ke fuofua'ave ki he Komisioná'i he taimi na'e fai ai 'a'ene tu'utu'uní.

Kapau'oku ke fiema'u fakavavevave 'a e tu'utu'uni pe a kuo pau ke ke fakahā ki he Fakamaau'anga Fakatonutonu 'a hono'uhinga 'i he taimi te ke fakahū ai'a ho'o tohi kolé.

+ Ko e fē 'a e taimi ke fai ai ha tohi kole?

Kuo pau ke fakahū'a ho'o tohi kole ki he Fakamaau'anga Fakatonutonú kimu'a pe'a'osi ha'ho'ngāue'e 20 hili'a hono fakahoko atu 'a e tu'utu'uni na'e fai'e he Komisioná (Legal Services Commissioner).

+ 'E lava keu fai ha tohi kole tōmui?

'I ha hoko ha ngaahi me'a ta'e'amanekina, 'e lava ke ke kole ki he Fakamaau'anga Fakatonutonú ke toe tukuatu ha fakaloloa'o e taimi ke fai ai'a ho'o tohi kolé. 'Oku fakakau ha konga'i he foomu ke fai'aki'a e tohi kolé – Application for Review form, ke fakahā ai'a hono'uhinga ke'oatu ai ha fakaloloa'o e taimi'o kapau na'e tōmui 'a hono fai'o e tohi kolé.

Kuo pau ke fakahū'a ho'o tohi kole tōmuí kimu'a pe'a'osi ha māhina'e 3 mei hono fakahoko atu 'a e tu'utu'uni 'a e Komisioná.

Ko e Fakamaau'anga Fakatonutonu 'o ha tu'utu'uni fekau'aki mo e ngaahi Tokoni Fakalao (Legal Aid Tribunal)

Ko e fakahinohino ki ha tohi kole ke toe vakai'i faka'aufuli'e he Fakamaau'anga Fakatonutonu (Legal Aid Tribunal) ha tu'utu'uni

NGAAHI FEITU'U KE FAI

KI AI 'A E FETU'UTAKI

Legal Aid Tribunal

Tribunals Unit

Private Bag 32-001

DX number: SX11159

Panama Street

Wellington 6146

New Zealand

P +64 4 462 6660

E tribunals@justice.govt.nz

New Zealand Government

Ko e fatongia 'o e Fakamaau'anga Fakatonutonú ko hono toe vakai'i faka'aufuli (review) ha tu'utu'uni kuo 'osi fai 'e he Komisioná (Legal Services Commissioner) fekau'aki mo hono totongi ha ngāue fakalao ke tokoni'i ha taha (Tokoni Fakalao). Ko e ngāue ni ko hono toe vakai'i 'a e tu'utu'uni 'a e Komisiona:

- pe na'e hā mahino 'aupito pē na'e 'ikai ke tonu ("manifestly unreasonable")
- pe ko e tu'utu'uni na'a ne fai na'e hala 'i he tu'u 'a e lao (wrong in law), pe
- fakatoulōua 'a e ongo me'a ni.

'E 'ikai tali ke ke tohi kole ke fakahoko ha toe vakai'i faka'aufuli (review) 'o kapau ko ho'o ta'efiemalie pē 'i he tu'utu'uni na'e 'osi fai.

Ko kinautolu 'oku nau fai 'a e ngāue 'a e Fakamaau'anga Fakatonutonú ni, ko e kau fakafongoa lao 'oku nau 'omai 'enau ngaahi taukei ngāue fakalaó ke nau fakakaukau'i 'aki 'a e ngaahi ouau kehekehe 'o hono fakahoko 'a e ngaahi tokoni fakalao 'oku fai.

+ Ko e hā 'a e ngaahi me'a koia 'e lava ke toe vakai'i fakalelei?

Ko e ngaahi tu'utu'uni 'a e Komisiona fekau'aki mo e:

- ngaahi tohi kole tokoni fakalao (legal aid) 'o kau ai mo ha ngaahi kole pehē ni na'e 'ikai ke tali
- lahi taha 'o ha tokoni 'e lava ke ma'u 'e ha taha
- ko e lahi 'o ha pa'anga ke toe totongi fakafoki (repaid) 'e ha taha na'e 'osi 'orange ki ai ha tokoni fakalao
- ko e ngaahi tu'utu'uni fekau'aki mo ha tokoni fakapa'anga kuo 'osi tali ke fakahoko
- ko hono ta'ofi pe ko ha liliu 'e fai ki ha tokoni fakapa'anga na'e 'osi tali ke fakahoko
- ko ha 'eke 'o ha totongi (charge) pe ko ha malu'i (security) 'o ha pa'anga 'aki ha koloa 'a e tokotaha 'oku kuo 'osi tali ke foaki ki ai ha tokoni fakalao
- ko hono totongi 'o e ngaahi fakamole 'a e fa'ahi fakafepakí (opponent), na'e 'osi tu'utu'uni 'e he fakamaau'angá ke fai 'i ha hopo sivile.
- ko hono fakamalohi'i ke fakahoko ha tu'utu'uni ki ha pa'anga kuo 'osi fakangofua ke fai 'aki ha tokoni.

+ 'E lava keu tohi kole ke toe fai ha vakai'i faka'aufuli 'o e tu'utu'uni koia?

'E lava ke ke tohi kole ke fai eni 'o kapau 'oku:

- ke lolotonga kole tokoni fakalao (legal aid)
- 'oku lolotonga ma'u atu ha tokoni fakalao ma'u, pe
- 'oku ke feinga ke totongi atu 'a ho'o ngaahi fakamolé mei ha taha na'e 'osi 'orange ha tokoni fakalao (legal aid) kiate ia.

+ 'E fiema'u ha totongi 'i hono fai 'o ha tohi kole ke fai ha vakai'i faka'aufuli 'o ha tu'utu'uni?

'E 'ikai 'eke 'i ha totongi ki hono kole ki he Fakamaau'anga Fakatonutonú ke fai eni.

Ka 'okapau 'e tokoni'i koe 'e ha loea ke fai 'a ho'o tohi kolé, 'e fiema'u ke ke totongi 'a e loea koiá 'i he'ene fai 'a e ngāue ni pea 'e lava ke ke kole ha pa'anga ke tokoni ki hono fai eni.

+ Kimu'a pea ke toki tohi kole ke fai ha toe vakai'i faka'aufuli

Kapau 'oku ke kole tokoni fakalao pe 'oku ke lolotonga ma'u ha tokoni fakalao, kuo pau ke ke fuofua kole ki he Komisioná ke ne toe sio ange mu'a ki he'ene tu'utu'uni, kimu'a pea ke toki kole ki he Fakamaau'anga Fakatonutonú ke nau fai ha ngāue ki ai.

Kapau ko ha'o tohi kole ke toe vakai'i faka'aufuli 'a hono totongi 'o e ngaahi fakamole 'i ha hopo sivile pea na'e 'osi tu'utu'uni 'e he fakamaau'anga ke fakahoko, 'e 'ikai ala lava ke ke kole ki he Komisiona ke toe sio ange ki he'ene fuofua tu'utu'uni. Kuo pau ke fai 'a e kole ia ki he Fakamaau'anga Fakatonutonú ke fai a hono vakai'i faka'aufuli (review).

+ 'Oku fai fefe 'e he Fakamaau'anga Fakatonutonú (Legal Aid Tribunal) 'a e vakai'i faka'aufuli?

Ko ha kole ke toe fai ha vakai'i faka'aufuli 'o ha tu'utu'uni 'a e Komisioná 'oku fai fakahokohoko peheé ni:

KO HONO FAKAHOKOHOKO ENI 'O E NGAABI ME'A KE FAI 'I HA FAKAMAUAU'ANGA FAKATONUTONU KE NE VAKAI'I FAKA'AUFULI (REVIEW) HA TU'UTU'UNI

KO E LESISITÁ

'I hono ma'u 'a ho'o tohi kole (ke vakai'i faka'aufuli 'a e tu'utu'uni), 'e sivi'i ke 'ilo 'oku kakato pea 'e lava 'o tali.

Kapau 'oku 'ikai kakato pea 'e fakafoki atu kiate koe.

Ka tali, 'e 'ave 'a hono tataú ki he Komisioná koe 'uhí ke lava 'o fai ha'a ne tali ki he ngaahi me'a na'a ke 'ohake 'i ho'o tohi kolé. 'E lava ke kole 'e he Fakamaau'anga Fakatonutonú ki he Komisioná ke 'orange kia kinautolu ha ngaahi fakamatala mei ho'o failé. 'E oatu

ha tatau 'o e tali 'a e Komisioná ki ho'o tohi kolé pea 'e lava ke nau toe tānaki mai ha ngaahi fakamatala kehekehe ki ai.

'E fakamafai'i leva ha tokotaha (case manager) ke ne tokanga'i a ho'o ngaahi fetu'utaki pea mo e Fakamaau'anga Fakatonutonú.

KO E TEUTEU KI HE FAKATONUTONÚ

'E lava ke kole 'e he Fakamaau'anga Fakatonutonú ke toe 'orange ha'o ngaahi fakamatala, pea pehē foki mei he Komisioná pe ko ha ni'ihi kehe. Kapau 'e fai eni, 'e ma'u 'e he tokotaha kotoa pē 'a e tatau 'o e ngaahi fakamatalá ni pea mo ha faingamālie ke fai ha'a nau tali ki ai.

'Oku 'ikai ngofua ke ke lea hangatonu ki ha memipa 'o e Fakamaau'anga Fakatonutonu, 'o fekau'aki mo ho'o kole ke fai ha vakai'i faka'aufuli ka'e lava ke ke lea ki he tokotaha kuo 'osi fakamafai'i ke ne tokanga'i a e ngaahi ngāue ke fai ma'u (case manager) ke ne fakahoko atu 'a e tu'unga 'oku 'i ai 'a ho'o kolé.

KO E FAKATONUTONÚ

'Oku 'ikai ke fai eni 'i he founa fakatonutonu 'o e fakamaau'anga hopó. Ko e tu'utu'uni 'e fai 'e makatu'unga pē ia he ngaahi tohi fakamatala kuo 'osi ma'u mai meia koe, mei he Komisioná pea mo ha ni'ihi kehe 'e fiema'u fakamatala mei ai – pea 'oku ui eni ko e fakatonutonu 'aki pe 'a e ngaahi fakamatala kuo 'osi hiki tohi (hearing on the papers).

Ko e ngaahi fakamatala hiki tohi ni 'oku kau ai:

- 'a ho'o Application for Review (tohi kole ke fai 'a e vakai'i faka'aufuli)
- ha ngaahi fakamatala tohi na'e fakahū fakataha mo ho'o tohi kolé
- 'a e tatau 'o e tali fakamatala 'a e Komisioná
- ha ngaahi fakamatala 'e ala kāunga pe fepoupuaki
- ha fakamatala na'e ma'u mei ha ni'ihi kehe.

FAKAHOKO TU'UTU'UNI

'I he'e ne a'u ki he tu'unga ko eni, 'e fa'u leva 'e he Fakamaau'anga Fakatonutonú ha'a nau tu'utu'uni ke hiki tohi 'o'atu kiate koe pe ko ho fakafongá pea ki he Komisioná foki.